

ZAPISKI IN GRADIVO

PETER PAVEL GLAVAR IN ŽUPNIJA SV. JAKOB OB SAVI

VIKTORIJAN DEMŠAR

Mengeš, ena največjih slovenskih prazupnij, je obsegala tudi naselja ob Kamniški Bistrici (desni breg) do Save. Za duhovnike in vernike je bilo ogromno breme imeti stik s centralno cerkvijo sv. Mihaela v Mengšu, kjer so bivali redno vsaj trije duhovniki, ki so občasno opravljali bogoslužje in ljudi poučevali v veri tudi na številnih oddaljenih podružnicah. Vernikom pa je bilo treba redno hoditi predvsem v Mengeš. Dogajalo se je tudi, da je bil ta ali oni bolj poučen v krščanskem nauku, da je potem v svojem okolju otroke poučeval, da je bilo olajšano delo mengeškimi duhovnikom.

Po ukinitvi oglejskega patriarhata l. 1750 je bila ustanovljena za tedanje avstrijsko ozemlje nadškofija v Gorici, kamor so pripadle mnoge slovenske župnije do Drave, ki so prej spadale pod Oglej.

Ko je prvi goriški nadškof Mihael grof Attems l. 1752 obiskal nekatere gorenjske župnije, je bil tudi v Mengšu. V svoji skrbi za čim globlje versko življenje je spoznal potrebo, da bi čimveč duhovnikov bivalo bližje vernikom. To željo imeti duhovnika bližje so izražali tudi verniki, ki so se v tej zadevi začeli obračati na nadškofa, ki je 20. 1. 1753 odločil (verjetno poskusno) naj eden od mengeških kaplanov biva pri Sv. Jakobu ob Savi (»usque ad tempus pascale ad ecclesiam s. Jacobi se conferre«), kjer naj bi bil na uslugo za verski pouk in prejem velikonočnih zakramentov.

Ta nadškofov odlok se je le površno izpolnjeval, kar je razvidno iz raznih poznejših nadškofovih pisem P. P. Glavarju v Komendi. Ta pisma so ohranjena v beneficiatskem arhivu Glavarjeve knjižnice v Komendi.

Ob svoji vizitaciji v Komendi v septembru 1752 je nadškof Attems spoznal gorečo pastoralno dejavnost in sposobnost P. P. Glavarja, kar je tudi pismeno pohvalil komendatorju baronu Testaferratu, ki je bil tedaj guverner papeškega mesta Ascoli v Italiji, vendar še vedno komendator župnije in posestva malteških vitezov (Ivanovcev) v Komendi. S tem sporočilom se je nadškof Attems še posebej zahvalil komendatorju »za velik dar za malo opravka«, kar spričuje lep nadškofov značaj.

Iz obsavskih vasi je prišla k nadškofu v Gorico posebna deputacija mož s prošnjo, naj jim dodeli stalnega dušnega pastirja.

Zato je nadškof v svoji pastoralni skrbi hotel tej prošnji ugoditi. V pismu z dne 28. 3. 1755 je naprosil in pooblastil Glavarja, naj »caute« (previdno-obzirno) poizve pri mengeškem župniku njegovo stališče za morebitno ustanovitev nove duhovnije (kuracije) pri Sv. Jakobu ob Savi za tri vasi kjer naj bi stalno bival en duhovnik. Ta nadškofova skrb ljudem ustreči v teh treh naseljih pa je naletela na mnoge ovire.

Tedanji mengeški vikar-župnik Karel Volbenk Schiffrer, ki je vodil mengeško župnijo namesto pravega župnika prošta Jožefa Ant. Schiffrerja v Adonu pri Dunaju, ni bil pripravljen ustreči nadškofovi želji. Prav tako v začetku tudi ne adonski prošt, ki se je tozadevno celo pritožil na cesarski dvor 4. 5. 1755.

Omenjeni prošt je že l. 1733 odkupil mengeško župnijo (po tedanji fevdalni praksi) od cistercijanskega samostana v Stični, da je z novimi dohodki mogel ustanoviti novi kanonikat pri ljubljanski stolnici. Ko je pa prošt Schiffrer spoznal, da ne bo nič prikrjšan od svojih dohodkov, je sporočil nadškofu Attems, da ne nasprotuje novemu vikariatu, če ne bo njegov kanonikat na škodi, zakaj zanj je bil mengeški župnik dolžan letno oddajati po 600 forintov. (Pismo 20. 6. 1755.) Tako je torej želel ustreči goriškemu nadškofu.

Eden mengeških duhovnikov naj bi bil zaenkrat pri Sv. Jakobu le v zimskem času. Toda tudi to ni uspelo, ker mengeški duhovniki niso hoteli ustreči kljub temu, da je tudi okrajni glavar Taufferer bil naklonjen želji ljudstva ob Savi.

Vsa prizadevanja P. P. Glavarja, da bi ustregli, niso bila uspešna, zakaj mengeški kler ni hotel razumeti svojih oddaljenih faranov, kot bi bilo prav. Nadškof Attems piše Glavarju 6. 2. 1756: »Solznih oči so odposlanci od Sv. Jakoba prosili za stalnega duhovnika«. V pismu z dne 12. 3. 1756 pa sporoča, da je v stiku z adonskim proštom Schiffrerjem, ki že razumeva to zadevo in tudi cesarska oblast ne nasprotuje. (Omenjam, da se je prav to nadškofovo pismo srečalo z Glavarjevim dolgim pismenim poročilom, o katerem bo še govor.)

Kljub temu je mengeška duhovščina negotovala. Nadškof Attems ponovno piše Glavarju 30. 4. 1756: »V Mengšu niso po-

trebni trije duhovniki, eden naj se stalno naseli pri v. Jakobu.« Pa niso ubogali. Nadškof se tolaži, da bo iz novega duhovskega semenišča v Gorici prišlo več discipliniranih duhovnikov.

Ko vsa nadškofova in Glavarjeva prizadevanja niso imela uspeha, je Glavar v obsežnem pismu goriškemu nadškofu nekako vrnil mandat za ustanovitev šentjakobske župnije. Prav to Glavarjevo pismo pa ima tudi svojo zgodovinsko pot.

V začetku novembra 1979 sem prejel od škofijskega arhivarja v Mariboru prof. Antona Ožingerja sporočilo o izredno važnem pismu P. P. Glavarja goriškemu nadškofu Attemsju z dne 10. 3. 1756. To Glavarjevo pismo — fotokopirano in istega prevoda sta bila priložena. Pismo je prevedel prof. dr. Richter, nekdanji mariborski škofijski arhivar, v čigar zapuščini so to pismo našli.

V tem pismu Glavar temeljito objasnjuje svojemu ordinariju ves potek zaupane mu naloge, obenem pa se po toliko doživetih nasprotovanjih odpoveduje tozadevnemu nadaljnjemu prizadevanju za novo župnijo pri Sv. Jakobu. Istočasno pa prikaže še svoj načrt za eventualno ureditev težke zadeve.

Kako neki je moglo to latinsko pisano izvorno pismo Glavarjevo priti v Maribor? Sedanji arhivar prof. Ožinger meni, da se je le kateri od cerkvenih zgodovinarjev še iz avstroogrske monarhije kot npr. Pajek, Orožen ali Stegenšek ukvarjal s tem vprašanjem, kar ni mogoče dokazati in je malo verjetno. Gotovo pa je to, da je bil goriški nadškofijski arhiv iz Gorice preseljen v cistercijanski samostan v Stični pred napovedno vojne Italije Avstriji v maju leta 1915. V stiški samostan se je tedaj umaknil tudi tedanji goriški nadškof dr. Sedaj umaknil svojim nadškofijskim kadrom in bogoslovjem vred. Prof. Ožinger pravi, da je prof. dr. Richter morebiti to Glavarjevo pismo dobil direktno iz goriškega nadškofijskega arhiva v Gorici po vojni, ko se je vse preselilo nazaj v Gorico po l. 1918. To ni verjetno.

Zanimal sem se, če se v sedanjem goriškem nadškofijskem arhivu morebiti hrani kakšno Glavarjevo pismo oziroma splošna korespondenca med Attemsom in Glavarjem. Pa sem dobil dne 14. okt. 1986 od prof. dr. Fr. Močnika iz Gorice naslednji odgovor: »Tako, ko sem imel nekaj časa, sem šel v škofijski arhiv in tam vse pregledal, kar imajo od nadškofa Attemsja, a nisem mogel stakniti nič, kar želiš. Tudi drugi so mi pomagali iskati, a ničesar nisem našel med raznimi dokumenti. Iz leta 1756 od dne 10. 3. je le en sam spis, ki pa nima nič opravka s tem, kar želiš. Bogve, kam je vse zašlo.«

Tako se mi zdi sedaj še najbolj verjetna (ne izključujem — gotova) trditev, da si je to Glavarjevo pismo, najdeno v Richterjevi zapuščini, pokojni dr. Richter izposodil v Komendi.

Med Glavarjevimi pismi, ki se hranijo v beneficianskem arhivu Glavarjeve knjižnice v Komendi, je več pisem, ki jih je Glavar napisal v dvojniku, kadar je šlo za važnejše zadeve. Enega je poslal na naslov, drugo pa je pustil doma v pisemski zbirki.

Ker pa je moj prednik Janez Zabukovec v svojem tipkopisu o P. P. Glavarju pred letom 1941 opisal tudi to Glavarjevo, od Attemsja naloženo nalogo o ustanavljanju šentjakobske župnije ob Savi in je omenjeno pismo tudi celotno prevedeno, kakor je Richterjevo, sem mnenja, da je bilo Glavarjevo pismo — duplikat v komendskem beneficianskem arhivu, kjer ga je nekdo iz Maribora mogel dobiti pri tedanjem župniku Janezu Zabukovcu, ki mu ga je zaupal. Druga svetovna vojna pa je tudi svoje naredila. Spričo vsega tega bođimo veseli, da se to Glavarjevo pismo in njegovo prizadevanje za blagor duš tedanjega časa ni izgubilo.

Pismo se po Richterjevem prevodu glasi:

»Prevzvišeni in Prečastiti Gospod, Gospod Nadškof!

Bojim se, da mi ne bi moje sedanje predolgo pismo nakopalo nevolje Vaše Prevzvišenosti. Toda, ker mi dušnopastirska skrb dobrotljivo obljublja oproščenje, prehajam k posameznostim, in sicer predvsem k tistim, ki se nanašajo na ustanovitev vikariata pri Sv. Jakobu. O tem vam sporočam, da se je 13. febr. tekočega leta vršil komisijski ogled na kraju samem, pri Sv. Jakobu, po meni in po presvetlem in spoštovanem gospodu okrožnem kapetanu Tauffererju kot sokomisarju od cesarske oblasti. Pri tem smo soglasno ugotovili popolno primernost in veliko duhovno korist, ki jo je mogoče pričakovati iz razdelitve župnije.

Čeprav je bilo doslej v teh naseljih dovolj poskrbljeno za podeljevanje zakramentov po kuratih (duhovnikih) iz Mengša, moram vendar priznati, da je vikariat potreben, ker niso samo varuhi domov tisti, ki se ne morejo zbirati pri sv. opravilu zaradi dolge poti do župnijske cerkve, do katere imajo v lepem, suhem vremenu dve uri in četrt hoda. Zaradi te velike razdalje ne morejo prihajati tudi tisti, ki prav posebno hrepenijo po božji besedi in po krščanskem nauku, to so starčki in otroci, ki tako dolge poti ne zmorejo. Poleg tega vem iz lastnega spoznanja, brez vsakega človeškega ozira, ne glede na to, kar se govori v sosedstvu, da so duhovniki v Men-

gšu zaradi obilnih dohodkov navajeni lastne lagodnosti in ne delajo ničesar drugega, kakor kar je z velikimi črkami izrecno določeno v opravilniku (in matricula). Zaslужijo, da jih imenujemo najemnike in ne pastirje, ker ne gledajo na ovce, temveč le na njih volno. Potem ko to sprejmejo, prepustijo ovce, da se med seboj hudo prepirajo, kar je vzrok in vir mnogih nesoglasij. Obnašajo se kot gospodje in ne kot blagi pastirji. O tej razdelitvi (župnije) sodim po svoji vesti: izmed petih naselij nasprotujeta razdelitvi resnično dve. Prve so Črnuče s cerkvijo Sv. Simona, drugo pa Dragomelj in Studa s cerkvijo Sv. Pavla. Prvo naselje bi bilo zadovoljno, če bi pri njihovi cerkvi nastal vikariat. Prispevali bi 100 forintov. Če bi bil vikariat pri Sv. Janezu v Nadgorici, ne bi prispevali nič drugega kakor vožnje za vikarjevo hišo, če pa kje drugje, pa sploh ničesar. Toda pri Sv. Simonu ne kaže ustanavljati vikariata, ker ima od tam bliže v Mengeš, kakor druge vasi, prav tako ne pri Sv. Janezu, pač pa pri Sv. Jakobu, ker je v sredini (in meditullio?). Drugo naselje sta Dragomelj in Studa s cerkvijo Sv. Pavla. Tukaj bi nekateri bili zadovoljni z novim vikariatom, če bi nastal brez vsake nove obremenitve zanje. Nekateri, predvsem podložniki župnika v Mengšu in pa tisti, ki so se dali od njih pregovoriti, bi pa raje ostali pri svoji matični župniji v Mengšu. Ti navajajo, da je zelo težaven dohod do Sv. Jakoba, kadar so povodnji (poplave). Predvidevajo tudi, da bi jim bilo z enim samim kuratom malo ustrezno, ker bi varuhi domov bili dolžni po drugod iskati drugo sv. opravilo. Temu bi se pozneje v teku časa lahko odpomoglo z ustanovitvijo novega kaplanskega mesta.

Če pa upoštevamo prvi njihov motiv (sc. poplave), ki se zelo redko dogaja, bi jim vikariat pri Sv. Pavlu ne prinesel nobenega izboljšanja in to tem manj, ker imajo mnogi bliže do Sv. Jakoba kakor do matične župnije v Mengšu. Zato sem mnenja, da njihove sodbe ni treba sprejeti, temveč se je treba ozirati na manjšo ali večjo razdaljo te ali one vasi in to tem bolj, ker ne nameravajo ničesar prispevati za povečanje dohodkov.

Kar pa povzroča večjo težavo, je to, da zbirca in štolnina iz navedenih raztresenih naselij ne zadostujeta za primerno vikarjevo vzdrževanje. Napravil sem namreč predračun, ki kaže, da bi vsi (dosedanji) kaplanovi prejemki znašali okoli 147 forintov. Če tem dodamo še dohodke župnijskega cerkovnika (sc. ki jih prejema od prebivalcev pri Sv. Jakobu), bi skupno znašali 179 forintov, kar se zdi premalo za vzdrževanje vikarja, njegovih gostov, kuharice in strežnika. Potreb-

nih bi bilo vsaj 300 forintov. Da bi se temu odpomoglo, je po mojem nagovarjanju navedeni sokomisar rad obiskal sosednje gospoščine z namenom, da bi jih pripravil do tega, da povečajo zbirco iz podložniških posestev. Toda te so se izjavile v svojih pojasnitvah oziroma odgovorih proti vsakemu povečanju.

Kakor sem Vam v prejšnjih pismih obljubil, sem nato odmaknil vsak kamen do kogarkoli in iskal soustanovitelja, da bi podprl prečisto vnemo Vaše Prezvzišenosti in Spoštljivosti, ki želite navedenim krajem oskrbeti stalnega dušnega pastirja in da bi izpolnil pobožno hrepenenje teh skupnosti. Toda prevaral sem se popolnoma v svojem upanju, da bom lahko izvedel to odrešilno delo v večjo čast božjo in v duhovni napredek, ki je tudi v korist zveličanju duš. Tega si smemo obetati po naših pobožnih cerkvenih ustanovah.

Čeprav sem svoje neznatno premoženje, ki mi ga je dodelila božja Dobrota brez mojih predhodnih zaslug, že odločil za druge pobožne namene, sem zaradi tega, ker posvečam tej zadevi več pozornosti, kakor drugim, svojo namero spremenil v upanju, da mi bo Bog glede na to delo še bolj naklonjen. Upam, da bom s svojo marljivostjo nadomestil imetje, ki ga bom oddal in da bom lahko zadostil tudi prejšnjemu namenu. Odločil sem se, da bom za ustanovitev župnije pri Sv. Jakobu s štirimi vasmi prispeval toliko tisoč forintov, da bo iz njihovih obresti, zbirce in štolnine imel župnik letno toliko dohodkov za svoje vzdrževanje, da bodo ti znašali 300 nemških forintov. To storim pod naslednjimi pogoji in drugimi dodatki, ki si jih bom, ko bo zadeva dozorela, v ustanovnem pismu dobro pregledal.

1. Cerkev Sv. Jakoba se iz podružnice poviša v župnijsko cerkev. Tej cerkvi naj ostanejo vedno podrejene cerkve Sv. Simona, Sv. Janeza, Sv. Petra, Sv. Pavla z naselji, ki jim sedaj pripadajo.

2. Župnišče naj bo v bližini cerkve Sv. Jakoba. Zgradila ga bo po obljubah tamkajšnjih prebivalcev skupnost sama. Denar bodo nakazovali meni, jaz pa upravitelju, ki mi bo vračal obračun vpricho skupnosti. Graditev naj bo poštena. Prav tako bom po arhitektovem mnenju jaz odredil, katere vožnje in katera dela bodo morali opravljati vaščani pri Sv. Jakobu, katera oni pri Sv. Janezu in Sv. Petru. Ta zgradba naj bo končana v treh letih. Tačas bo upravitelj prebival ali v tisti mali hišici, ki sem jo nedavno videl na pokopališču ali pa v kakem drugem lastnem stanovanju, ki mu ga bodo vaščani dodelili.

3. Oznanila (renunationes), ki so pripadala župniku v Mengšu in vsi ostali dohodki preidejo na novega župnika, razen seveda desetine, ki jo bo v celoti še dalje prejemal mengeški župnik. Ker po razdelitvi ozemlja župnika v Mengšu v teh krajih ne bo bremenila nobena dolžnost, mu tudi dohodek ne pripada. Ta gre novemu župniku za opravila, oskrbovanje in čuječnost.

4. Vsi dohodki, ki so jih dosedaj pri Sv. Jakobu prejemali kaplani in cerkovnik župnijske cerkve, pripadajo za naprej novemu župniku, ki si bo po svoji presoji izbral strežnika in ki bo nadomeščal cerkovnika. Tega bo vzdrževal na svoje stroške.

5. Za vzdrževanje cerkvenega gospodarstva, za povzdigo spodbudnega bogoslužja in za širjenje češčenja svetnikov naj sprejema bodoči župnik, kakor je to navada pri drugih cerkvah, tretji del miščine.

6. Da bo novi župnik v zadostni meri kril svoje potrebe, dodajam (sc. zgornjim dohodkom) dvakrat po tisoč goldinarjev. Kolikor ti ne bi zadostovali, primaknem še več, in sicer tako, da bo imel letno tristo goldinarjev dohodkov. Za uživanje te glavnice bo župnik ob nedeljah daroval sv. mašo po mojem namenu, za mojo dušo, za duše mojih staršev in sorodnikov in po maši molil na glas očenaš in zdravamarijo izmenjaje z ljudstvom.

7. Bodoči župniki ne bodo dolžni opravljati sv. maše za župljane, kolikor to ne nasprotuje odločbi tridentinskega koncila zas. 23, pogl. 1 in pa buli, izdani 19. avg. 1744, ki se začneja »Cum semper oblatas« ter drugim podobnim pojasnilom sv. Sedeža. Dolžnost maševati za župljane ostane župniku v Mengšu, kateremu bo stalno pripadala desetina od župljanov. Ta obveznost (aedificium) je namreč namenjena v njegovo korist.

8. Ker bo pa s samim župnikom župljanom Sv. Jakoba malo ustrezno, kakor sem zgoraj omenil in ker en župnik ne zadostuje za oskrbo številne in raztresene črede, zato predlagam naslednje: Prvih dvajset let naj nova župnija ostane brez pravega župnika in naj jo v tem času upravlja začasni duhovni pomočnik, ki bo, dokler bom jaz živ, v vseh zadevah odvisen od mene, po moji smrti pa mu bo dajal navodila župnik komende Sv. Petra, ki ga bo oskrboval tako z življenjskimi potrebščinami kakor s plačo iz dohodkov nove župnije in omenjene glavnice. Kar bo pa v teh letih od dohodkov preostalo, to naj služi za ustanovitev kaplanije. Da bo pa do te ustanovitve čimprej prišlo, se začasno odložijo ustanovne maše, ki sem jih navedel pod točko 6.

9. Po preteku navedenih let pa naj se nastavita stalni župnik in kaplan. Župnik sprejema vse dohodke tako župnijske kakor od kaplanije pod pogojem, da bo imel kaplan pri župniku zadostno prehrano z dnevnim obrokom vina, da mu bo oskrbel zakurjeno spalnico in luč. Poleg tega mu bo dolžan izplačevati letni obrok 50 goldinarjev. Za ta priboljšek bo kaplan mesečno opravljal eno sv. mašo po mojem namenu, vse druge maše pa bo imel proste.

10. Navedeni župnik in kaplan z zaupano jima čredo naj ostaneta popolnoma neodvisna od patrona, od župnika v Mengšu in od kate-regakoli arhidiakona ali komisarja ali cerkvenega predstojnika. Podrejena naj bosta župniku Sv. Petra in malteškemu viteškemu redu (Caccra Religione Hierosolymitana) kateremu bosta predlagala v obravnavo svoje zadeve. Dolžnost viteškega reda pa je, da vsaka tri leta opravi v župniji kanonično vizitacijo in da kurate, ki jih nameravajo nastaviti, preizkusijo pri strogem izpitu in jih predložijo nadškofijskemu uradu v odobritev za dušno pastirstvo.

11. Patronatsko pravico nad kaplanijo in župnijo pridržim sebi, dokler bom živ, po moji smrti pa pripade tistemu, ki ga bom določil. Župnike naj nastavlja župnik Sv. Petra in to brezplačno.

12. Prebivalstvo župnije Sv. Jakoba ne bo opravilo brezplačno samo del pri graditvi župnišča, temveč tudi pri sekanju lesa in opravilo potrebne vožnje, da poveča s tem župnijske dohodke.

To so pogoji, o katerih želim, da bodo nekoč v ustanovitveni listini. Več nameravam dodati za boljše vodstvo črede, ko bo zadeva dozorela. Če bo vse to Vaša Prezvizišena Ekselenca odobrila in boste mogli po velikonočnem času priti v naše kraje, lahko ta načrt uresničimo. Kljub temu pa nameravam še poprej pisati spoštovanemu proštu Schiffrerju, župniku v Adonu, in mu sporočiti, da upam dobiti nekega soustanovitelja, ki bo prispeval okoli 3000 goldinarjev, na kar bo prenehala župnijska štolnina, vsa jurisdikcija in patronat nad navedeno novo župnijo (sc. za malteški red). Kdo pa ve, ali ne bo ta starček pripravljen prispevati to vsoto, da ohrani župnijo pri prejšnji moči? Toda prosim, da mojega imena prav nikomur ne omenjate da se izognem vsakemu nasprotovanju sosednjega župnika.

To storite tem bolj, če bo Vaša Ekselenca moj načrt odobrila, da se ne bo zdelo, da ste to storili po mojem prigovarjanju in ne po Vašem lastnem preudarku. Tudi ne pričaku-

jem v tej zadevi nobenega drugega pisma, katerega lahko vsakdo vidi, razen če gre za trenutne potrebe, da bo Bog obilneje blagoslovil moje delo in bom lahko uresničil to koristno ustanovo. Verjemite, da ne bo sicer iz tega komisijanskega ogleda, ki mi je vzel že toliko časa, nastalo nič drugega kakor zamera.

To izvedbo bom odložil do druge nedelje po Veliki noči, ker sem nad srečnim izidom obupal in ker tedaj pričakujem prihod nekaterih (a non nullis). Če bo Vaša Ekselenca osebno navzoča in bo videla, da je ustanovitev nemogoča, vsaj ne bom gledal propast svojega deleža. Nemogočega namreč nihče ni dolžan storiti.

Prinesitelj teh spisov je v načelih Logike samo deloma poučen, ker je bil zadržan od šolskega obiska. Zaradi dobrih lastnosti pa so mi ga nekateri prijatelji priporočili, da naj bi dosegel zaželen cerkveni položaj. Če mi je dopuščal čas, sem sam, sicer pa moj kaplan, ponavljal z njim moralne nauke o človeških dejanjih. Po dveh semestrih je prišel do zadostnega znanja in sodim, da lahko sprejme nižje redove, če se bo Vaši Ekselenci to zdelo prav. Vsekakor pa je po moderni reformi študija tako padlo število gojencev, da se je treba bati po desetletjih velikega pomanjkanja duhovnikov, če ne bo tega preprečil Ordinarij po lastni prilagoditvi pri posvečevanju. Treba se bo ozirati ne toliko na znanje, kolikor na neomadeževanost življenja.

Bil sem neprošen tako od njegove Ekselence spoštovanega grofa Auersperga, kaptana naše pokrajine, ki se je v tej važni zadevi že sam pismeno obrnil do Vaše Ekselence, kakor tudi od nekdanjega prefekta gosposčine Križ Janeza Breznika (Wresnig)* da Vam pišem o njem.

Ta nekdanji prefekt, star sedemdeset let, je na Dunaju končal svoje študije. Povrnil se je domov v mojo župnijo z namenom, da bi sprejel duhovniške redove. Toda pregovoril ga je oče omenjenega grofa, da je prevzel prefekturo in se oženil. Ko mu je žena umrla se je zaradi majhnih otrok drugič poročil. Nedavno pa se mu je tudi druga žena poslovila od življenja in ta moj župljan je zaprosil za stan, po katerem je že davno hrepenel, posebno pa ga želi doseči v onemogli starosti. Zato prosi, da bi mu Vaša Ekselenca podelila spregled od dvojne iregularnosti (od dveh zadržkov posvečenja), in sicer od biga-

mije in od zadržka, izhajajočega iz blagodušnosti (ex defectu lenitatis).

Več let povrsti, ko je opravljal prefekturo, je kot član deželskega sodišča v krivičnih zadevah pustil obdolžence ne samo loviti, temveč je bil tudi prisodnik pri sodbah. Kolikor pa Vaša Ekselenca nima pravice dajati tovrstne spreglede, naj po svojem zastopniku v Rimu preskrbi ta spregled, da bo pred svojo smrtjo imel tolažbo v duhovniškem stanu, po katerem tako hrepeni. Mož je nadvse pošten, ljubitelj duhovnikov, dober latinec, moralke je verjetno mnogo pozabil, gmotnih sredstev nima, ker jih je razdelil med sedem otrok iz obeh zakonov, hrani se pri omenjenem grofu, moči ga pa sedaj že zapuščajo. Zaradi tega prosim, da bi njega posvetili, ko pridete k nam ali ga pa potolažili z vsemi redovi, ko bo prišel v Gorico. Zaradi tega sporočite čas, kdaj naj se po sprejemu spregleda pri Vas predstavi.

Po vsem tem se priporočam Vaši prevzvišeni Ekselenci in ostanem vdan najponižnejši sluga, Peter Pavel Glavar, mp. krajevni župnik v Komendi Sv. Petra 7. marca 1756. Upam, da bom kmalu lahko izročil denar odposlancem naselja Sv. Jakoba.«

Tako se konča to prezanimivo pismo, ki ponovno dokazuje požrtvovalnost P. P. Glavarja, čigar srce se zrcali v prizadevnosti za večji dušni blagor vernikov.

Večkrat pa je v cerkveni zgodovini zanimivo in čudno obenem, da idealni in realno izpeljivi načrt v blagor vernikov ne uspe zaradi raznih ovir, ki jih sam cerkveni faktor povzroča. Ko pa pride na cerkveno območje katerakoli že zunanja sila, se vse uredi.

Za ustanovitev župnije Sv. Jakoba ob Savi in še za toliko drugih župnij in za praktično razmejitev škofij je bil potreben cesar Jožef II, ki je tedaj sicer boleče zarezal v cerkveno območje, toda pozneje se je izkazalo, da je bila ta težka operacija nujno potrebna in koristna. To pa je poglavje zase.

OPOMBE

* Oče beneficiata Antona Breznika v Žalcu, pisatelja gospodarske Pratique. — Exprefekt Janez Breznik je umrl 1756, star 71 let. Ni dosegel mašništva.

Viri: Beneficijski arhiv v Komendi: a) Pisma goriškega nadškofa Attemsa Glavarju, b) Glavarjevo pismo Affemsu, c) J. Zabukovec, P. P. Glavar, tipkopis —